

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNE RADIKALNE STRANKE.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Wolfova ul. 1/l. — Naročnina: celoletno Din 25, polletno Din 12, četrletno Din 7.

Važen govor ministrskega predsednika Nikole Pašiča Velika manifestacija za državno in narodno edinstvo

Spoštovani in dragi bratje!

Velika dolžnost, ki jo čutim napram našemu narodu, me je dovela, da na svoje stare dni pridem semkaj in da izpregovorim nekaj besedi. Poslušajte jih, vzemite jih na znanje, ker jih govornik iz srca in iz skušnje.

Veliko muk in veliko trpljenja je prenesel naš narod za idejo, da osvobodi vse svoje brate in da se vstvari skupna država. To svojo sveto in veliko željo je narod izpolnil s hrabrostjo svojih sinov, z njih požrtvovalnostjo službi osvobodjenja in ujedinjenja ter s pomočjo naših zaveznikov, hrabro se borečih in zmagoječih nad sovražniki, ki so pretili vsemu svetu. S krvjo naših sinov je vstvarjena ta naša velika država, ki je utrjena in mednarodno priznana. Saintgermainška pogodba se glasi in se bo glasila: Srbi, Hrvati in Slovenci so ujedinjeni s kraljevino Srbijo v edinstveno državo. (Klici: Tako je!)

Ko smo se vrnili v domovino, smo se posvetovali, kako naj uredimo to državo: ali po saintgermainski mirovni pogodbi, ali po želji nekaterih, ki so hoteli, naj nastane namesto ene velike nekaj malih posebnih držav. O tem smo se posvetovali že na Krfu in smo sprejeli načelo, da bo za naš narod najbolje, da se vstvari edinstveno urejena država in da ne more biti močnejše države od one, v kateri bi bil ves narod ujedinjen, ki bi jo ljubil in branil z isto ljubeznijo in istimi interesi. To nas je naučila naša zgodovina. Ko je bilo razdeljeno Dušanovo carstvo, je država v kratkem času propadla, ker je sovražnik podjarmil nove male države drugo za drugo. To nas torej uči zgodovina.

Saintgermainška mirovna pogodba nam je zajamčila to državo, kakršna danes obstoja. Končno zahtevata napredek in sreča našega naroda isto. Mi smo to izvedli v vidovdanski ustavi in smo uredili državo, v kateri imajo vsi državljani

enake pravice, enake dolžnosti in enako svobodo. V ostalem bi se razdelitev države na pokrajine ne mogla izvesti radi mešanosti plemen in vedno bi se nekemu godila krivica. Zato je sreča, da se država ne more razdeliti v male države in nekake kneževine. To je bila in je samo želja naših sovražnikov. Oni so nam ponujali to že za časa vojne. Ponujali so nam Bosno, da sklenemo mir, a mi nismo hoteli in smo rekli: Ali se popolnoma osvobodimo vsi, ali pa ostanemo neosvobojeni! Splošno osvobodjenje je bila želja vsega našega naroda in mi smo tej želji ustregli. Pojavile so se težkoče, toda ne s strani onih, ki so se borili in vstvarjali to državo, temveč od onih, ki so imeli svoje račune in so služili drugim. Nočem o tem dalje govoriti.

Ko je bila vidovdanska ustava vstvarjena, so nekateri naši bratje izrazili željo, naj bi se ustava spremenila. Kako? Oni tega ne vedo in ne povedo, kako naj se spremeni. Mi tega ne moremo sprejeti. In ne daj Bog, da se to sprejme, ker je ta država vstvarjena s toliko krvjo, kakor nobena druga država, kar jih pozna zgodovina. Ko so ti bratje videli, da to ne more biti, so ustanovili nekaj blok in koalicio s ciljem, da ovržejo ono, kar je že vstvarjeno, ne da bi pomislili, kaj bo potem.

Mi ne smemo dopustiti, da se to ovrže, ker bi s tem nastale same komplikacije in bi prišlo v nevarnost vse ono, kar je zasigurano mirnim potom. Kar je bilo s krvjo vstvarjeno, bomo z vsemi sredstvi branili pred onimi, ki bi poskusili, dotakniti se našega obstoja. (Viharno odobravanje, navdušeni klici državi in narodnemu edinstvu.) Male skupine so se v ta namen združile in mislijo z Radićevo pomočjo doseči ta cilj. (Klici: Doli z Radićem.) Te male skupine pa ne povejo glasno in jasno narodu, kar hočejo, ker vedo, da bi narod tega nikdar ne dopustil.

Prosili smo kralja, da nam dovoli vprašati narod, če želi, da se naša enotna

država ohrani ali spremeni. To narod more izjaviti, ker ima za to pravico. Kralj je prisegel, da bo upravljal državo po volji naroda, ne pa po volji strank. Mi smo naprosili kralja, naj razpusti narodno skupščino, da se vpraša narod, ali odobrava postopanje onih, ki so izvoljeni od naroda, da izvedejo vidovdansko ustavo, toda delajo nasprotno temu, za kar jih je narod izvolil.

Mi ne vemo, kaj namerava kralj odločiti, toda radikalna stranka ne bo odstopila od svojih ciljev in upamo, da bo mogla izvesti svojo voljo in da bo narod odobril njeno stališče, da se ohrani ta država in da bodo poraženi vsi oni, ki delajo proti volji naroda.

Prosim vas, da oddaste svoje glasove za edinstveno državo. Ako je v ustavi kaj slabega, moremo to mi odstraniti, toda osnovne državne ureditve se ne more spremeniti. Ako je ves srbski narod vstal proti poskusu Avstrije, da prepreči vstvaritev nove države, morete tudi vi priti k glasovanju in oddati svoj glas za to državo. Te žrtve, ki se zahtevajo od vas, ne bodo niti iz daleka podobne žrtvam onih, ki so padli za to državo. Ako spoštujete one, ki so padli, spoštujte svojo dolžnost tudi napram njim in vsemu narodu. Ako okrepimo našo državo, bo prišla do takega blagostanja, da jo bodo zavidale mnoge in mnoge države.

In jaz, tako star, sem prišel, da skušam služiti narodu in da ga rešim nesreče, ki mu preti, ako bo brezbrizen. Želim, da ostane naša država taka kot je, da pride do blagostanja in kulturnega napredka, ki ji gre.

Nočem vam dalje govoriti: Pozivljam vas, da vsi vzkliknemo: živeli nasledniki onih, ki so umrli za to državo Srbov, Hrvatov in Slovencev! Živio naš kralj, čuvar narodnega in državnega edinstva! Živel narod, ki drži svoje ideje in pridobitve! Hvala vam in dal Bog, da se izpolnijo naše želje! (Viharno in navdušeno odobravanje.)

Veliko manifestacijsko zborovanje Nar. rad. stranke v Bjelini. Prvi borbeni zbor NRS za nove volitve.

V torek 29. aprila se je vršilo v Bjelini veliko zborovanje Narodne radikalne stranke. Zborovanje je bilo eno največjih, kar se jih je vršilo po osvobojenju.

Pot našega ministrskega predsednika in načelnika naše stranke g. Nikole Pašića je bilo pravo zmagoslavje narodnega radikalizma. G. Nikola Pašić je s svojim spremstvom prispel z ladjo »Vojvoda Mišić« zjutraj malo pred 8. uro v Račo, kjer ga je navdušeno sprejela in pozdravila velika množica ljudstva. Najprej je pozdravil sivolasega državnika tuzlanski župan g. Dragović, za njim pa predsednik radikalne organizacije za tuzlanski okraj g. Vlado Stanišić. G. Pašić je odzdravil tudi z govorom, se zahvalil za lep sprejem in naglašal nujno potrebo združitve vseh nacionalnih elementov v borbi za državo in ustavo. Izrazil je svoje zadovoljstvo, ker vidi, da je ljudstvo pripravljeno braniti stanje, doseženo z ogromnimi žrtvami.

Nato je ministrski predsednik nadaljeval svojo pot proti Bjelini. Povsod, koder se je vozil g. Pašić, so velike množice ljudstva navdušeno pozdravljale velikega državnika in voditelja Narodne radikalne stranke. Kmetje so postavili slavoloke, na katerih so bile zapisane Pašićeve zasluge za našo državo. Zlasti lep in prisrčen je bil sprejem v Leticah in v Dvorih.

V Bjelini je pričakovala g. Pašića ogromna množica ljudstva, domačinov in iz vseh delov Bosne in Hercegovine, iz Srema in iz Srbije. Množice cenijo nad 15.000 oseb. Bjelina je bila vsa okrašena. G. Pašića in njegovo spremstvo so pričakovali pred Bjelino kmečki konjeniki v narodnih nošah z državnimi in narodnimi zastavami ter so ga spremljali do Bjeline. Množice so navdušeno pozdravljale g. Pašića, ko je izstopil iz avtomobila pred hotelom »Drina« na trgu. Ko se je navdušenje množice poleglo, je pozdravil g. Pašića bjelinski župan Katarić z besedami:

Bosna ponosna in Hercegovina kršna sta presrečni, da vidita v svoji sredini svojega najzaslužnejšega sina, velikega državnika in predsednika vlade, ki je poleg blagopokojnega kralja Petra Osvoboditelja in sedanjega kralja Aleksandra najzaslužnejši mož za naše osvobojenje in za našo državo.

Ministrski predsednik g. Pašić je odgovoril:

Mi ne bomo dopustili, da se poruši to, kar je vstvarjeno s potoki krvi naših najboljših sinov. Srbi, Hrvati in Slovenci smo združeni v edinstveni državi. To je izraženo tudi v ustavi. Imamo pozitivne zakone, ki varujejo današnje državno stanje. Naša država jamči vsem državljanom vse pravice in vse svoboščine.

Množice so navdušeno pritrdjevale in klicale kralju, državi in Narodni radikalni stranki.

Po kratkem odmoru se je ob 11. uri pričelo veliko javno manifestacijsko zborovanje Narodne radikalne stranke. Za predsednika zbora je bil izvoljen predsednik tuzlanske radikalne organizacije g. Vlado Stanišić, ki je pozdravil mnogoštevilno ljudstvo in med viharnim odobravanjem zborovalcev predlagal, da se sprejme in odpošlje Nj. Vel. kralju pozdravna brzojavka sledeče vsebine:

Narod tuzlanskega okrožja pošilja z velikega zborovanja Narodne radikalne stranke v Bjelini Vašemu Veličanstvu, čuvarju ustave

in državnega edinstva, potrdilo o svoji podaniški zvestobi in udanosti in kliče navdušeno: Živel Nj. Vel. kralj! Živel ves kraljevski dom!

Nato je narodni poslanec prota Mitar Popović izrazil radost naroda tuzlanskega okrožja, da vidi v svoji sredini velikega moža in velikega patriota in največjega državnika naše države, g. Pašića. Ljudstvo je navdušeno in viharno pozdravljalo min. predsednika.

Med viharnimi ovacijami se je pojavil na balkonu hotela g. Pašić, ki je imel kratek, toda važen in pomemben govor, katerega priobčujemo na uvodnem mestu.

Ko je g. Pašić končal svoj govor, ga je narod sprejel z navdušenimi klici in dolgotrajnim odobravanjem.

Nato je govoril minister za vere dr. Voj. Janjić, ki je izrazil, da se pridružuje željam ministrskega predsednika, ki je iz ljubezni do naroda prišel sem, da otvori prvo borbeno zborovanje za državno in narodno edinstvo.

Za njim je podpredsednik narodne skupščine Milutin Dragović pozivljajal narod, da se pridruži Narodni radikalni stranki v borbi za svobodo in državljanske pravice.

Minister za izenačenje zakonov g. Marko Trifković je naglašal zlasti borbo srbskega naroda za osvobojenje bratov izpod turškega in avstrijskega jarma. V tej borbi je imela Narodna radikalna stranka vedno prvo besedo. Nato je govoril o razliki med ideologijo federalističnega bloka in Narodne radikalne stranke, ki vodi politiko na načelu državnega in narodnega edinstva. Pozval je tudi muslimane, naj pomagajo radikalom v vprašanju s krvjo pridobljenih pridobitev naroda.

Po govoru narodnega poslanca Dušana Subotića je govoril notranji minister dr. Srškić, ki je obsojal delo radičevcev in pozivljajal Bosance, da čuvajo narodno edinstvo, ki mora biti svežo celokupnemu našemu narodu. Radikalni stranki očitajo pogoste volitve, toda kadar je v nevarnosti državno in narodno edinstvo, potem mora narod na vsak način izreči svojo voljo.

Nato je prebral predsednik zbora g. Vlado Stanišić sledečo resolucijo:

Veliki zbor Narodne radikalne stranke, ki se je vršil v Bjelini 28. aprila 1924, je po govoru g. Nikole Pašića, strankinega voditelja in predsednika kraljevske vlade, kakor tudi po govorih ministrov in poslancev, sprejel enoglasno sledečo resolucijo:

1. Odobrava popolnoma doseđanje delo svoje vlade in svojega poslanskega kluba, ki ga je vodil največji in najboljši sin našega naroda g. Nikola Pašić.

2. Pozdravlja ustavo in narodno edinstvo.

3. S preziranjem obsoja delo vseh onih politikov, strank in skupin, ki pod imenom opozicijskega bloka in sicer samo zato, da bi prišli do državne oblasti — zanikujejo narodno edinstvo in skušajo, da bi s cepitvijo oslabili državo in upropastili ono, kar je vstvarjeno s težkimi naporii in žrtvami.

Množica je enoglasno sprejela resolucijo z navdušnim vzklikanjem kralju, Pašiću, državi in edinstvu.

G. Pašić se je po zborovanju ponovno pojavil na balkonu in množice so ga viharno pozdravljale. Po 4. uri popoldne se je g. Pašić s svojim spremstvom vrnil v Beograd.

Radić poveljuje zasluge g. Pašića in radikalne stranke

Ponovno smo že povdarjali zasluge g. Pašića in Narodne radikalne stranke za našo narodno stvar in za naše osvobojenje. Ako bi ne bilo g. Pašića in radikalov, ki so za vedno onemogočili habsburško - avstrijski vpliv v Srbiji z odstranitvijo avstrofilske dinastije Obrenovićev bi tudi mi še trpeli pod avstrijskim jarmom.

Vodja HRSS Stjepan Radić ni hotel do sedaj nikdar priznati te resnice. Ker pa resnica preje ali pozneje tudi najbolj zrkarknjeni nasprotnikom odpre oči, je moral seveda tudi Radić priznati zgodovinska dejstva. To je storil v velikonočni številki »Hrvata« s svojim podpisom. V uvodniku imenovanega lista piše doslovno:

Sami srbijanski politiki so dobro vedeli in na sebi čutili, da Srbija nima parlamenta. To so čutili posebno pod dinastijo Obrenovićev. Ta dinastija ni bila sama po sebi v Srbiji zasovražena. Baš nasprotno: bila je spoštovana (?) radi pameti in talenta svojih predstavnikov. V Srbiji se je splošno govorilo, da so Obrenovići tako umni, kakor so Karadjordjevići hrabri.

Toda kakor da se je Milanu Obrenoviću omračil um in je pričel vladati popolnoma samovoljno, absolutistično, ali kakor pravijo Srbijanci, uvedel je osebni režim. Ta osebni režim Obrenovićev je na koncu tudi upropastil to dinastijo. Proti njemu se je najbolje borila radikalna stranka. Borila se je z odprto revolucijo in diplomatsko akcijo v inozemstvu, zlasti v Rusiji. Borila se je na življenje in smrt. Ako bi ne bili uničeni Obrenovići, bi bili na koncu uničeni radikali.

L. 1888. so bili radikali v Srbiji tako močni, kakor je HRSS na Hrvatskem. Za nie je glasovalo devet desetih mandatov. Milan Obrenović je popustil in pristal na znamenito ustavo l. 1888. Ta ustava je po belgijskem uzoru spremenila narodno skupščino v parlament in dala parlamentarni večini pravico vladati in upravljati državo.

Takrat sem bil star sedemnajst let. Končal sem peti gimnazijski razred, ter sem že v drugič potoval v Srbijo. Čim sem prišel iz Beograda v prvo vas, sem opazil veliko radost med kmeti. Ieki logar, navdušen radikal, mi je pripovedoval skoraj do polnoči, kakšne so bile te volitve, kako so bili kmetje složni in kako je kralj končno popustil ljudstvu. Svoje pripovedovanje je končal tako-le: Sedaj je dobro zanj in za ljudstvo. Narod ima svojo svobodo in tudi njemu ničesar ne manjka.

Toda ta svoboda ni dolgo trajala. Milan Obrenović je vzel zopet vso oblast v svoje roke in razgnal radikale, češ, da je Pašić ruski agent, ki mu streže po življenju radi njegovega prijateljstva z Avstrijo. In pričela se je borba med radikali in Obrenovići, ki se je končala ponoči 29. maja 1903 s strahovitim umorom Milanovega sina Aleksandra kraljeve Drage in njenih bratov.

Pod novo dinastijo Karadjordjevičev je bilo zopet proglašeno načelo, da je narodna volja izven vsake oblasti in da izvršuje oblast parlamentarna večina v imenu naroda. Srbija se je pokazala kot najsvobodnejša država na Balkanu ter je pod tem vtisom tudi črnogorski knez, poznejši kralj Nikola uvedel v Črnigori ravno tako ustavo, kakor je bila v Srbiji.

Radić torej priznava, da sta se g. Pašić in radikalna stranka borila »na življenje in smrt« z ohranitev ustavnega načela v Srbiji. To je bila tudi svrha ljute borbe proti Obrenovićem, ki so bili proti temu načelu, dokler se ni ponovno vzpostavilo »pod novo dinastijo Karadjordjevičev.«

Slovenci!

S krvavo in težko borbo najboljših sinov našega naroda, z demokrasko in narodno vladavino Doma Karadjordjevičev, z modro in dalekovidno politiko Narodne radikalne stranke je bilo našemu narodu naklonjeno osvobojenje od stoletnih sovražnikov ter ustanovljena edinstvena in velika narodna kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Narodna radikalna stranka, ki si je s svojo dolgoletno borbo in s svojim smotrenim delom pridobila zasluženno zaupanje največjega dela našega naroda, je v prvi vrsti pozvana, da na temelju svojih političnih načel in svojega programa organizira narodove množice in da s pomočjo najširših narodovih slojev dela na ureditvi naše lepe kraljevine.

Zavedajoč se svoje velike dolžnosti, obogatena z mnogimi političnimi izkustvi je Narodna radikalna stranka pozvala vse odkritosrčne patrijote in vse zavedne državljane, da stopijo v njene vrste ter da tu s skupnimi silami, v medsebojni ljubezni in z iskrenim srcem delujejo za dobrobit celokupnega naroda in za veličino naše narodne države.

Narod je videl delo Narodne radikalne stranke. Njeno delo in veliki njeni uspehi so poznani vsemu svetu. Zaradi tega prihaja narod poln zaupanja v radikalni tabor. Tu se hoče boriti za pravice, napredek in koristi naroda in države.

Narodna radikalna stranka je podala dovolj dokazov, da jej je v resnici pri srcu dobro vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev, da z enako brigo skrbi za vse dele naše širne in velike domovine.

Uvažuje vse to je Narodno-napredna stranka v Sloveniji, verna svojim svetlim tradicijam in idealom, ki jih jej je bil zapustil njen ustanovitelj in dolgoletni vodja blagopokojni dr. Ivan Tavčar, zavedajoč se svojih dolžnosti v novi kraljevini, imajoč na srcu življenjske interese slovenskega naroda in

naše lepe Slovenije, na sestanku svojih zaupnikov dne 23. aprila t. l. sklenila, da se združi z Narodno radikalno stranko kot največjo in najzaslužnejšo državno stranko.

Na skupni seji odborov Narodno-napredne stranke in Narodne radikalne stranke dne 29. aprila t. l. je bila fuzija obeh strank formalno in na svečan način izvedena.

Ta dejstva sporočamo vsej javnosti ter pozivljamo vse somišljenike Narodno-napredne stranke, kakor tudi vse druge zavedne patrijote, da stopijo v vrste Narodne radikalne stranke ter da se organizirajo v njenih odborih, kjer so ti ustanovljeni, kjer pa jih še ni, da ustanove nove odbore. (Navodila in vse informacije za organizacijo daje pisarna Mestnega in Okrožnega Odbora NRS v Ljubljani, Wolfova 1-I.)

Istočasno pozivljamo vse odbore NRS, da z odkritosrčnim veseljem in bratski vsprejmejo v svoje vrste naše prijatelje ter da jih vpišejo v svoje sezname po predpisih strankinih statotov.

Z ojačanjem Narodne radikalne stranke v Sloveniji dokažemo najbolje svojo ljubezen napram edinstvu, veličini in sili naroda in države. V njenih vrstah se moremo najuspešnejše boriti proti vsem neprijateljem našega narodnega in državnega edinstva!

Kdor želi dobro sebi in svojemu narodu, naj stopi v radikalni tabor!

Naj živi edinstvena in močna kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, osnovana na pravičnosti, bratski enakosti in svobodi!

Naj živi Narodna radikalna stranka!

V Ljubljani dne 1. maja 1924.

Dr. Vladimir Ravnihar, l. r.

Dr. Niko Županič, l. r.

Dr. Miroslav Lukan, l. r.

Kakšna je resnica?

V zadnjem času se postavljajo slovenski separatisti vsake vrste — na čelu jim seveda SLS — v nekako »vzvišeno« pozo napram Beogradu in Srbom, kar je v sedanjih razmerah istovetno s sovražnim aktom napram naši državi in narodni skupnosti.

Zato se nam zdj potrebno, da opozorimo našo javnost na načelno stran te zadeve.

Srbi so leta 1914 dvakrat pobili Avstro-Ogrsko. Prvič na Ceru in Jartu v mesecu avgustu ko je armada avstrijskih vjetnikov preplavila Niš. Druga zmaga nad Avstro-Ogrsko se je odigrala pri Kosmaju. Takrat je dobila Srbija 50.000 avstrijskih vojnih ujetnikov z 2500 oficirji, dve kompletni vojaški godbi in ogromni vojni material. To so dejstva, ki jih ne morejo oporekati niti voditelji SLS. Ta srbska zmaga je bila za Avstrijo zelo porazna, kajti celih devet mesecev po tem dogodku ni smela proti Srbiji napraviti niti ene geste, dasiravno se je z njo vojskovala!

Sele potem, ko je pol milijona nemških vojakov prihitelo Avstriji na pomoč in ko je Bolgarska zasadila Srbiji nož v hrbet, je bila Srbija pogažena, nikakor pa ne premagana. Triletna okupacija Srbije bi mogla podati mnogo zanimivih dokumentov o sovražnem obnašanju Hrvatov in Slovencev v Srbiji. Toda Srbi so prešli tiho preko tega, ker so Hrvati in Slovenci morali takrat ravnati po nalogu svojih gospodarjev in ker so jim Srbi to bratsko odpustili.

Zmaga na solunski fronti — delo Srbov

in velikih zaveznikov — je prinesla Srbiji popolno zmago Avstro-Ogrski pa poraz in polum. Ko je bil premagan gospodar — Avstro-Ogrska, — je mogel res le cinik oporekati, da niso bili obenem premagani tudi hlapci, v tem slučaju Hrvati in Slovenci. »Slovenec« si upa trdit, da so se Slovenci sami osvobodili in proglasili odcepitev od Avstro-Ogrske, dokler je bil še cesar Karl na Dunaju! Res, veliki junaki so bili ti blokaški Hrvati in Slovenci, da so se predrznili v trenutku, ko je Avstro-Ogrska doživela na solunski fronti že svoj poraz, proglasiti svojo odcepitev in neodvisnost takrat, ko je Karl že bil pripravljen na beg! Res, hrvatski in slovenski »uporniki« so bili veliki junaki, da so se dvignili zoper tedaj že mrtvo Avstro-Ogrsko!

Z mirovno pogodbo so bili črtani po srbski zaslugi Hrvati in Slovenci iz seznama premagancev. Pa ne morda zato, ker niso bili v svetovni vojni premagani, ali morda zato, ker so se tako »hrabro« uprli proti mrtvi Avstro-Ogrski, marveč zato, ker so takrat sami, še predno se je začela urejevati mirovna pogodba stopili k svojim srbskim bratom. In Srbi so jih kot dobri bratje sprejeli v svojo državno zajednico in brez tega sprejema — to mora biti vsakemu slepcu jasno — bi bili morali Slovenci in Hrvati sprejeti logične posledice svojega vojaškega sodelovanja ob strani centralnih sil, kakor danes Madžari in Bolgari.

Služaj Poljakov in Čehov je popolnoma drugačen. Čeprav so se tudi oni morali bo-

riti za centralne sile, so vendar zapuščale cele divizije njihovih najboljših sinov avstrijsko armado in se borili na frontah zaveznikov. Toda Hrvati in Slovenci so se izkazali v borbi proti Srbiji kot ognjeviti in navdušeni borci za Avstro-Ogrsko. Ako Hrvati in Slovenci ne bi bili sprejeti v državno zajednico s Srbi, bi jih doletela ista usoda, kakor Madžare in Bolgare.

Na mirovni konferenci niso mogli biti sprejeti Hrvati in Slovenci kot posebna skupina, predvsem radi podrejenega položaja, ki so ga zavzemali v bivši Avstro-Ogrski, potem pa radi njih prostovoljnega vstopa v zajednico s Srbi, ki so bili kot vojna sila zastopani na konferenci. Toda Srbi so kot dobri bratje kljub temu vzeli Hrvata dr. Trumbića kot drugega delegata na mirovno konferenco dasiravno niso bili v to primorani. S tem so hoteli pokazati, da smatrajo Hrvate v naši novi državi kot sebi enakopravne člane zajednice. Ta gesta je bila najboljši dokaz bratske iskrenosti.

Srbi so na konferenci v Parizu storili vse, da rešijo Hrvate in Slovence od posledic vojne poraza države, v kateri so se borili zaveznikom. Ker se je Srbom vsled ogromnega zaupanja, ki so ga uživali med zavezniki, posrečilo obvarovati Hrvate in Slovence pred vpisom v listo premagancev, si upajo naši separatistični listi od »Slovenca« do »Straže« vpraševati, kdaj in s katero mirovno pogodbo si je pridobila Srbija napram Slovincem in Hrvatom pravice zmagovalca. Naši klerikalet in njihovi tovariši ne poznajo zares nobenega sramu več!

Hrvati in Slovenci bi bili, čeprav niso bili v Parizu zastopani po svojih zastopnikih, lahko pismeno zahtevali svojo pravico samoodločevanja. To bi se jim po vsej verjetnosti priznalo, seveda s potrebnim ozirom na vlogo, ki so jo igrali v svetovni vojni. *Obenem bi se bila brezdvomno vpoštevala vojna prava Srbije.* Zadeva bi se razpravljala po znani pravni formuli: rebus sic stantibus in — konec!

Tako pa so Slovenci in Hrvati enakopravni državljani v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. In to enakopravnost jim jamči vidovdanska ustava, katero napadajo! Res, velika in silno pametna je politika bivših c. in kr. skledoliznikov!

Lloyd George o g. Pašiču.

Na banketu, poleti 1917, ki je bil prirejen na čast g. Nikoli Pašiču, je izjavil veliki in svetovni angleški politik Lloyd George:

»Dasiravno sem zelo zaposlen v oboroževalnem odboru, vendar sem prihitel semkaj, da na tem mestu v imenu Velike Britanije izrazim občudovanje junaški Srbiji in spoštovanje g. Pašiču.

Že davno sem slišal, da je g. Pašič velik in redek državnik iz Vzhoda.

Srbija mu dolguje mnogo, pa tudi evropska civilizacija, ker je prvi sprejel provokacijo pruskega militarizma.«

Naloga hrvatskega ljudstva.

»Radikalna Omladina« (Vukovar): Radić je tako velik zločinec napram naši državi in srbskemu narodu, on je pokazal toliko podlosti in sovražstva do nas, njegove zveze in usluge Todoru Aleksandrovi in ostalim našim krvnim sovražnikom so tako očigledne in žaljive, da se ne more nikdar oprati svojih zločinov. Srbsko pleme nima več vere v Radića! Edino hrvatsko ljudstvo je sposobno in pozvano, da se opere tega nezaupanja, ki ga je zakrivil Radić s svojim demagoštvom. Hrvatsko ljudstvo bi moglo to storiti, ako bi brez Radića ponudilo svojim bratom spravljivo roko. Bodoče volitve mudijo bratom Hrvatom lepo priliko, da storijo to bratsko in edino pametno gesto!

Pokret NRS.

Izvršitev formalne fuzije NNS z Narodno radikalno stranko.

V torek 29. aprila zvečer se je vršila v pisarniških prostorih mestnega in okrožnega odbora NRS seja mestnega odbora v Ljubljani, katere so se udeležili tudi člani načelstva bivše Narodne napredne stranke.

Sejo je otvoril podpredsednik mestnega odbora dr. Niko Županič, ki je v toplih in iskrenih besedah pozdravil nove slovenske radikale in proglasil tudi formalno izvršitev fuzije Narodne napredne stranke z Narodno radikalno stranko.

Nato je govoril dr. Vladimir Ravnihar, ki je v svojem lepem govoru omenjal zgodovino NNS, njeno pravo narodno in napredno stremiljenje ter naglasil, da prihaja NNS v radikalne vrste brez vsakih interesov in brez sebičnosti ter da prinaša s seboj v Narodno radikalno stranko poštenost in iskrenost, ki sta bili poleg narodnosti in naprednosti vedno last NNS.

Navzoči člani načelstva so vzeli to izjavo z odobravanjem na znanje.

S to skupno sejo se je torej izvršila tudi formalna fuzija NNS z Narodno radikalno stranko.

S to fuzijo je NRS zaključila v glavnem

svojo organizacijo in prehaja v fazo dela in borbe.

Na seji se je tudi soglasno sklenilo, da se izda proglas na Slovence s pozivom, da vsi somišljeniki bivše Narodne napredne stranke kakor tudi vsi drugi zavedni patrijoti stopijo v vrste Narodne radikalne stranke. Ta proglas priobčujemo na drugem mestu.

Dr. Županič med Belokranjci in Kočevci

V nedeljo, 27. aprila je posetil dr. Županič Semič, Rogovile (Kumpmatel), Vrčice, Kleč in Planino, kjer je imel zaupne sestanke z vplivnimi možmi. Med Kočevci je domača duhovščina obenem klerikalna in nemško-nacionalna in hujska ljudstvo proti enotnosti države, no razumni kmetje ji ne nasedajo, kar je razveseljiv pojav gospodarsko politične treznosti. Planinci so podali dr. Županiču pri slovesu roko in mu obljubili pristanek, če bo kandidiral. Isto tako so izjavili tudi napredni Semičarji, da so rajši radikali iz prve nego iz druge roke. Združitev radikalne in narodno-napredne stranke je naredila nanje najboljši utis.

— V Draščih pri Metliki in na Božjakovem so se priglasili novi člani, tako da bodo tam v kratkem izvedene krajevne organizacije.

Socijalni vestnik.

RAZŠIRJANJE SOCIJALNO-POLITIČNEGA ZNANJA PO MEDNARODNEM URADU DELA.

Stalna uprava svetovne organizacije dela je Mednarodni urad dela v Ženevi. K njegovim nalogam spada: nabirati in naprej dajati poročila, ki se tičejo mednarodne ureditve razmer dela; pripravljati razprave mednarodnih konferenc dela in proučavati predmete, ki se imajo staviti na dnevni red; izvrševati raziskovanja, ki jih odreja ta konferenca; sprejemati poročila držav članic o ukrepih za udeležitev mednarodnih dogovorov, ki se tičejo prava dela itd. Mednarodni urad dela je pod nadzorstvom upravnega sveta 24 članov (12 zastopnikov vlad in po 6 zastopnikov delavcev in podjetnikov), ki določa splošne smerti za delovanje urada.

Zbiranju in razširjanju socijalno-političnih poročil iz vseh dežel sveta služijo predvsem stalne objave, ki izhajajo v vseh večjih svetovnih jezikih. V njih se nahajajo predvsem socijalno politični zakoni in odredbe. Besedila zakonov se obkrožajo v posameznih izdajah in se lahko dobe na koncu vsakega leta, urejena ali po državah ali po predmetih. Vsak letnik obsega navadno dve debeli knjigi.

Obrazložitveni socijalno politični vprašanji v najširšem obsegu služi mesečnik »Mednarodna revija dela«, ki se izdaja s sodelovanjem priznanih izvedencev vsega sveta. Poleg izvornih prispevkov prinaša ta časopis tudi poročila o Mednarodni organizaciji dela in pregled o različnih pomogah socijalne politike, gospodarstva in izobrazbe, kakor tudi statistične pregledne in slovenska poročila.

Letopis Mednarodnega urada dela prinaša poročila o ustavi Mednarodne organizacije dela in Društva narodov, o oblastih držav članic, ki se bavijo z vprašanji dela in gospodarstva in navaja imenoma vodeče uradnike in uradne objave. Temu sledi v obliki tabel pregled narodnih in mednarodnih organizacij dela, uradnikov in podjetnikov, sindikatov, vojnih invalidov in raznih mednarodnih združenj, katerih delokrog spada v socijalno politiko. Letopis za l. 1923 ima 1120 strani.

Lani se je začela izdajati tudi bibliografija obrtne higijene v obliki stalne četletne izdaje.

Za pripravo mednarodnih konferenc dela se izdajajo vprašalne pole in poročila o posameznih predmetih vsakokratnega dnevnega reda. Razen tega se izda za vsako konferenco obširno poročilo ravnatelja ki vsebuje najvažnejši material o socijalni politiki vseh dežel. Za časa konferenc izhajajo dnevna poročila o debatah v več jezikih. Končni konferenčni protokoli pa se šele izdajo nekaj mesecev pozneje, natančno pregledani, v francoskem in angleškem jeziku.

Tednik »Informations Sociales-Industrial and Labour Information« prinaša predvsem na pod-

lagi časopisnih novice času primerna socijalno politična poročila, kakor tudi izvirne članke. Dodatni zvezki tega časopisa o ruskih vprašanjih so izhajali do l. 1923 štirimajstnevno.

Objavljanju uradnih listin in poročil o delovanju Mednarodne organizacije dela služi tednik »Bulletin Officiel — Official Bulletin«, v francoskem in angleškem jeziku.

Razen tega izhajajo tudi od časa do časa »Studie in poročila«, ki so razdeljena po predmetih v serije, posebna poročila in slučajne razprave o raznih zadevah.

Razen časopisov, poročil in drugih objav pa izdaja Mednarodni urad dela tudi pismenim potom mnogo razjasnil o različnih socijalno političnih problemih in sicer na urade in organizacije, kakor tudi zasebnikom. Pri tem gre deloma za kratka poročila, deloma za širša izvajanja o razvoju in položaju gotovih vprašanj, katerih sestavljanje stane mnogo časa in truda. V sled izdajanja teh razjasnil se brezdvomno prihrani oblastim držav članic mnogo truda.

S izseljeniško gibanje v naši državi. Kakor poročila izseljeniški komisariat v Zagrebu, se je meseca februarja t. l. izselilo iz naše države 1794 oseb, od tega 1212 moških in 582 žensk. Iz Vojvodine se je izselilo 986, iz Hrvatske in Slavonije 367, iz Dalmacije 264, iz Srbije 85, iz Slovenije 64, iz Črne gore 19, iz Bosne in Hercegovine pa 9. Po poklicu je bilo 86 kvalificiranih, 205 nekvalificiranih delavcev, 1070 poljedelcev, 27 svobodnega poklica ter 406 otrok in starcev. Nad 50 let starih je bilo med njimi 103, od 31. do 50. leta 531, od 18. do 30. leta 607, do 18. leta pa 553. V Brazilijo se je izselilo 825, v Kanado 322, v Zedinjene države 250, v Argentino 221, v Avstralijo 121, v Novo Zelandijo 34, v Čile 9, v ostale ameriške države 10, izven Amerike pa 2. V februarju je odpotovalo iz naše države tudi 79 tujih državljanov.

S Povišanje mezd v angleških ladjedelnicah. Angleške strokovne organizacije ladjedelniških delavcev so sprejele razsodbo razsodišča, ki se je izreklo za splošno povišanje mezd za 20 šilingov na teden.

»Delo« opozicije.

»Straža« (Osijek): Pristaši opozicijskega bloka so postavili svoje strankarske interese nad vse druge. Oni so ljudstvo zaslepili z republiko, avtonomijo, federacijo, oni so ljudstvu kazali ustavo kot največje zlo in so šli celo daleč, da so za to svoje delo pričeli preko Radića iskati pomoč v inozemstvu. Vse to je treba sedaj ljudstvu povedati, kakšno škodo so povzročili državi in vsemu prebivalstvu, ker so ovirali normalen razvoj, ker so v notranjosti vstvarjali nesoglasja in so pogosto tudi naše zunanje nasprotnike pozivali proti naši državi.

Iz notranje politike.

: Nemci in opozicijski blok. Ljuba Davidović je izjavil novosadskemu listu »Deutsches Volksblatt«, da je treba obžalovati sklep Pašičeve vlade o razpustu Kulturbunda. Z ozirom na to izjavo piše »Samouprava«: Dobro nam je znano, da so nemški poslanci zvesti zavezniki g. Davidoviča in še bolj nam je znano, iz katerih razlogov so nastopili proti vladi. Dobro nam je znana uloga dr. Moserja v verifikacijskem odboru in hvaležnost, ki mu jo dolguje g. Davidović. Toda ta izjava v nemškem listu popolnoma diskvalificira g. Davidoviča kot patriota. Sicer pa dobro poznamo glavnega ustanovitelja Kulturbunda dr. Grassla iz Bosne, zlasti pa njegovo ljubezen do srbskih učiteljev. V tem vprašanju razlikujemo med nemškimi masami in nekaterimi njihovimi voditelji, ki imajo od dneva, ko so čuli o prihodu radičevcev, popolnoma druge cilje in metode. Ne sme se pozabiti tudi onega famoznega govora dr. Krafa, ki je protestiral, ker se »Nemci ne govori nemški v naših uradih. Znano je tudi, da sta dva nemška zdravnik odklonila službeni dopis v cirilici, češ da je ne razumeta. Vse to je znano g. Davidoviču in kljub temu se ne sramuje, javno zavzemati se za Kulturbund, to pa radi svoje taktike, ki je skrahirana na celih črti... Res, g. Ljuba Davidović pada vedno bolj nizko v svoji državitvornosti!

: Streženje bunjevaških kmetov. Kmetška skupina bunjevaško-šokačke (klerikalne) stranke je prekinila vse zveze s svojo stranko in sklenila vstopiti v Narodno radikalno stranko. V sled tega bo izgubila bunjevaška stranka nekaj tisoč volilcev.

: Potrjeno Radičeve izjave. Naši javnosti je znano, da je opozicijski blok proglasil znane Radičeve izjave v londonskem listu »Morning Post« in v dunajski »Stunde« za izmišljene ozir. potrjene. Zlasti naši klerikalci so očitali vladi, da je drago plačala te izmišljene izjave. Ker pa je tudi sam Radić izjavil Ivanu Lorkoviču, da so te njegove izjave izmišljene, je priobčila »Morning Post« izjavo, v kateri ugotavlja, da je Radićeva izjava od 25. marca popolnoma točna. Dunajski dopisnik ima shranjeno izjavo, ki jo je pred priobčitvijo prebral Radiću radi točnosti. Ko mu je pozneje pokazal dunajski dopisnik »Morning Post« od 26. marca, je Radić izjavil, da se strinja z vsebino! Tako so naši klerikalci in drugi opozicijski zopet sramotno postavljali na laž, kakor še vselej, kadar so očitali vladi izmišljene grehe.

: Radić bo moral zapustiti tudi Dunaj. Avstrijska vlada je potom policije sporočila Stjepanu Radiću, da krši s svojo propagando dolžnosti napram gostoljubnosti. Policija je Radiću nasetovala, da bi bilo najbolje, ako zapusti Dunaj, predno se storijo proti njemu odločilni koraki. Radić je odgovoril, da prostovoljno ne bo zapustil Dunaja, ampak hoče počakati, dokler ga avstrijska vlada ne izžene službeno.

: Hrvatski kmet o radičevcih. Tomo Pračić, kmet iz Testenika, je objavil izjavo, iz katere priobčujemo sledeče: Dne 16. aprila sem se razgovarjal z zastopnikom HRSS Franjem Molčičem, katerega sem vprašal, kaj misli o naši mladi državi. Odgovoril mi je, da je sicer prisegel kralju in ustavi, da pa ta prisega ne pomeni zanj ničesar. On in vsi radičevci ostanejo vedno federalisti in hrvatski republikanci. Na velikonočni onedeljo po cerkvenem opravilu je Ljubević Pračić pred 100 radičevci proklet kralja Aleksandra. Izjavil je, da radičevci hočejo svojega predsednika republike. Radičevci so tudi pretepli par ljudi, ki niso njihovi pristaši. Kmet Tomo Pračić zaključuje svojo javno izjavo z besedami: To sporočam narodni skupščini in vsem klubom v naši državi, da razmišljajo o tem in da vidijo, s kom se družijo. Res skrajni čas, da se napravi konec radičevski protidržavni akciji na Hrvatskem.

Drobtine.

* Kuga v Indiji se širi vedno bolj. Tekom prvih treh mesecev letošnjega leta je umrlo nad 50 tisoč ljudi.

* Pri veliki železniški nesreči pri Bellinzoni se je smrtno ponesrečil skupno s svojo materjo tudi vodja nemških nacionalcev dr. Karl Helfferich, ki je bil eden najmarljivejših nemških politikov. V začetku svetovne vojne je bil nemški finančni minister. Med vojno je bil dve leti podkancelar in notranji minister, pozneje pa nemški poslanik v Moskvi.

* Letalski uspeh. Letalec Billetier je preletel 2000 km dolgo pot iz Pariza do Bukarešte v 11 urah, ne da bi se spotoma ustavil.

* Novo zdravilo za škrlatinko. Čikaški zdravnik dr. Dick je izumil novo sredstvo proti škrlatinki, ki je bilo preizkušeno na 500 otrokih z dobrih uspehom.

Iz vsega sveta.

Reševanje odškodninskega vprašanja vidno napreduje. Odgovori zaveznih vlad odškodninski komisiji soglašajo med seboj v glavnih potezah in se razlikujejo le v nekaterih podrobnostih. Sicer pa ima vsak odgovor svoj poseben ton, vendar se lahko trdi, da je glavni korak storjen na praktični poti rešitve odškodninskega vprašanja, po kateri hrepeni svet v vsesplošnem interesu. Glavno besedo ima zopet odškodninska komisija.

Francoski listi ne prikrivajo dobrih znakov, pod katerimi se začena zadnja faza tega problema. Dober znak naj bi bil tudi prihod belgijskih ministrov v Pariz, da se pogovore s francosko vlado o nekaterih še nejasnih točkah v izvedeniškem poročilu. Dobro znamenje, da se bližamo rešitvi je tudi angleško stališče za sankcije, ako bi Nemčija po sprejetju načrta izvedencev s svoje strani ne izvrševala svojih dolžnosti. To je velik napredek, kajti v bistvu pomeni to, da je padla zadnja bistvena razlika med naziranj Londona in Pariza tudi v tem velevažnem vprašanju. Angleški listi naglašajo, da leži pomen izvedeniškega poročila tudi v tem, da se je nudila ugodna prilika za enotno fronto vseh zaveznikov, ki se je čezdalej bolj rušila. Nemčija se bo torej vendarle morala ukloniti, tudi če bi prišla na vlado nespravljiva nacionalistična struja. V tem slučaju pa bi Nemčija doživela nova ponižanja in bi morala doprinesiti nove žrtve samo, da zadosti svojim nacionalističnim in nelojalnim težnjam.

Radl tega se nemški uvidevni državnikl in politiki na vso moč trudijo, da bi odvrnil volilce od nepremišljenega glasovanja za nacionalistično šovinistično strujo. Vlada je še pravočasno objavila volilni proglas, kajti v nedeljo se že vrče volitve. V proglasu pravi vlada, da je sprejem izvedeniškega poročila življenske važnosti za Nemčijo in volitve 4. maja so usodepolnega pomena. Nepristranski izvedenci so izrekli svoje strokovno mnenje in to mnenje si morajo usvojiti tudi Nemci, ako nočejo začeti vojne proti cellemu svetu. Kdor svetuje kaj drugega je izdajalec in škodljivec nemškega naroda. V istem smislu je govoril tudi nemški državni kancler v Düsseldorfu. Splošna želja v treznih krogih je, da bi prišel v zbornico zmeren centum, ki bi zagovarjal francosko-nemško zblizanje. Ako se to zgodi, bo pokazala nedelja, ki jo nestrpno pričakuje ves svet.

Morda bi iz Nemčije omenili še proces proti Hitlerjevemu pomagačem. Javnost se zanj ne zanima mnogo, ker bilo je vseh 40 obtožencev samo orodje kolovodij, ki so bili že sojeni.

Tudi volilno gibanje v Franciji je prišlo v tek. Niso sicer še proglašeni vsi volilni programi in tudi se še niso predstavili volilcem vsi kandidati. Pač pa se je ministrski predsednik Poincaré že izjavil proti bloku levece, v katerem sede poleg radikalov še socialisti. Poincaré je nastopil za republikansko edinstvo in narodno slovo. Kar se tiče zunanje politike je Poincaré izjavil, da se ne sme francoski narod vdajati iluzijam.

Tudi v Ameriki se že oglašajo kandidati za predsedniško mesto. Tako je imel sedanjí predsednik Coolidge, ki je končno prodril s svojo kandidaturo, važen političen govor. V svojem govoru je ponovil ameriško stališče v vprašanju medzaveznikiških dolgov, ki je tako tesno zvezano z rešitvijo odškodninskega vprašanja. Izjavil je, da ne more Amerika pristati na znižanje svojih terjatev. To vprašanje je zelo delikatno in pri njem se najboljšo vidi razmerje med moralo in narodnim gospodarstvom. Kot največji dolžnik pride v poštev Francija, dočim je Italija v prvi vrsti dolžnik Anglije. Medzaveznikiški dolgovi so tem bolj zapleteni, ker je Anglija na eni strani dolžnik Zedinjenih držav, na drugi pa upnik svojih evropskih zaveznikov. Francozi niso nikdar ugovarjali ameriškim zahtevam, pač pa je Poincaré često naglasil, da se mora vprašanje medzaveznikiških dolgov rešiti sporedno z vprašanjem vojne odškodnine. To stališče je povsem pravilno. Zavezniki so se borili v svetovni vojni za skupne cilje; Francozi so žrtvovali ljudi, Amerikanci pa svoje dolarje, koristi pa so skupne. Kako bi prišla Francija do tega, da bi morala za skupne cilje doprinesiti nesorazmerne žrtve. Z moralnega stališča bi bilo torej pravilno, da bi se Amerika odklala svojim terjatvam, toda idealizem ni tvoril nikdar podlage za realno politiko. O kaki rešitvi tega vprašanja pa ne more biti zaenkrat še nobenega govora.

Grško republiko so povečini priznale že vse vlade. Naš poslanik v Atenah je dobil že tozadevna navodila. Svojega stališča ni seveda še zavzela romunska vlada, ki hoče baje počakati na kraljev povratek. Ima pač nekoliko težko stališče, ker je grška kraljica romunska princeza.

Tedenske vesti.

— Slovenska Matica. Na občnem zboru, ki je bil 13. aprila ob šestdesetletnici Slovenske Matice, se je izvolil starí odbor, ki se je dopolnil z dr. Al. Gradnikom in dr. J. Glonarjem. V zadnjih treh letih je izdala Slovenska Matica kljub težkim gmotnim razmeram 11 publikacij v 51.000 izvodih in zemljevid slovenskega ozemlja v 10.000 izvodih. Napram izdatkom za te izdaje v znesku 239.284 Din je popolnoma neobremenjeno premoženje Slovenske Matice in knjižna zaloga v tržni vrednosti okroglo 1 milijon dinarjev. V pripravi za tisk prihodnje izdaje je zaključni zvezek slovenske zemlje, t. j. Štajerske in Prekmurja, in IV. zvezek Mencengerjevih izbranih spisov.

— Vabilo Matice Srpske. Matica Srpska v Novem Sadu, ustanovljena v l. 1826 je z okrožnico z dne 16. nov. l. l. zaprosila poštno ministristvo, da bi priporočalo podrejenim oblastvom, ustanovam in uradnikom, da podpirajo Matico s članarino in prispevki ter z nabiranjem članov in prispevkov ter vzpodbujajo agilnejše uradnike, da bi sprejemali poverjeništa za Matico in da bi razpečavali njene knjige, za kar bi dajala Matica v zahvalo za trud po 20 odstotkov čistega dobička. — Srbska Matica — pravi okrožnica — je prepričana, da more samo močna prosveta ustvariti močno državo in krepak narod ter popolno narodno in državno edinstvo. In ker hoče Matica, kolikor je v nje moči, storiti, da se doseže ta veliki smoter, je treba tudi njo podpirati moralno in materialno. — Članarina: 300 dinarjev za redne člane, 1000 dinarjev za ustanovnike in najmanj 5000 dinarjev za pokrovitelje. Članarina se lahko plača v 5 obrokih. Redni člani dobivajo knjige po znižani ceni, ostali člani pa brezplačno.

— Draginjske doklade upokojencem uredi finančno ministristvo s posebno uredbo. Za izplačilo draginjskih doklad je določen kredit v znesku 50 milijonov dinarjev.

— Nov pravilnik za potne liste. V najkrajšem času stopi v veljavo nov pravilnik o izdajanju potnih listov. Osebe, ki morajo večkrat potovati v inozemstvo, dobe šestmesečni vizum, veljaven tudi za povratek.

— Kongres dobrovoljcev. Dobrovoljci, ki so se borili v Dobrudži, imajo 4. maja v Srbobranu kongres, na katerem bodo razpravljali o priznanju pravic dobrovoljcem na tej fronti.

— Nov radikalski list. Načelnik v ministristvu za narodno zdravje g. Mirko M. Stijepić je ustanovil list »Krajiška Srbija« na radikalskem programu.

— Poteleinca smrti Srečka Puncerja. 20. aprila je poteklo pet let, kar je padel junaške smrti v bojih za Koroško mlad jurist in urednik »Jugoslovenskega Korotana«, Malgajev tovariš Srečko Puncer.

— Pregled novih šolskih knjig. Glavni prosvetni svet je svoječasno razpisal natečaj za sestavo novih abecednikov in čitank za osnovne šole. Natečaju se je odzvalo 57 udeležencev. Glavni prosvetni svet bo imenoval štiri strokovne komisije, ki bodo pregledale predložene knjige. Dve komisiji bosta uradovali v Beogradu, po ena pa v Zagrebu in v Ljubljani.

— Draginjske doklade duhovnikom. Zakon o draginjskih dokladah duhovnikom vseh konfesij, ki ga je izdelala posebna komisija v ministristvu za vere sporazumno s finančnim ministristvom, določa med drugim, da se doklade povečajo za 25—100%. Duhovniki se bodo razdelili v tri draginjske razrede. Duhovniki v ljubljanski in mariborski oblasti pridejo v drugi razred.

— Nove poštne znamke. V prvi polovici maja pride iz Londona prva partija novih poštних znamk. Dospelo bo okoli 50 milijonov znamk raznih vrednosti. Ostale znamke pridejo v mesecu juniju.

— Poštni promet z Albanijo. S 1. majem je vzpostavljen redni poštni promet z Albanijo.

— Šola za lekarniške sotruidnike se je otvorila v Beogradu. Šola ima dva brezplačna tečaja.

— Gradnja državne ceste št. III—Apače. Te dni so začeli graditi novo državno cesto, ki bo vezala št. III v Slovenskih goricah z Apaško kotlino vzdolž Mure. Pri gradnji je zaposlenih 150 delavcev, v kratkem pa jih prispe še 100. Dela morajo biti po načrtu končana do 1. maja 1925.

— Globa za zlorabo zasilne zavore. Generalno ravnateljstvo državnih železnic v Beogradu je odredilo kot globo za zlorabo zasilne zavore pri vlakih 500 Din. Poleg globe mora potnik plačati tudi vse stroške za škodo, povzročeno radi zamude vlaka.

— Povratni vozni listki na naših železnicah. S 1. majem se prično na vseh železniških postajah izdajati povratni vozni listki. Na progh do 100 km so veljavni dva dneva, do 200 km štiri dni in za vsakih nadaljnih 200 km po dva dneva več.

Dopisi.

d Iz ljubljanske okolice nam pišejo: Da se je zaradi dolgotrajnega hladnega in deževnega vremena vse poljsko delo jako zavleklo, leži na dlani, a živina tudi ni mogla na pašo, dokler ni bilo kaj utrgati. Še posebno pa so trpele čebele, ki jim ni bilo moči nabirati po cvetju sladke strdi. Tiste revice pa, ki so le izletele iz panjev, so v pretežni večini otrple pocepale na tla. Koliko teh pridnih živalic je ležalo zmrzlih pred čebeljnaki. Zaradi zakasnele tople pomladi ni pričakovati toliko rojev ko druga leta, ker ni novega zaroda. — Prvo poljsko delo smo po večini opravili. Zdal smo se spravili z grabljami na travnike. Po lozah in gozdih pridno sadimo javor, ker je zadnja leta njegov les dobil tako veljavo. Moder gospodar zasadi vsak prostor, ki ni vobče v nobeno hasen, z drevjem, ker bo imel čez leta na današnji goličavi v lesu lepe denarje. Želeti bi bilo, da bi take modre zglede naše ljudstvo pridno posnemalo.

d Kostanjevica. Klerikalno demagoštvo je slavilo zadnje nedeljo tudi v naši okolici svoje orgije. Kostanjeviški župnik in nekateri njegovi ožji tovariši so zbornali precej ljudi skupaj pod pretvezo nekakega kmečkega tabora, na katerem je govoril klerikalni poslanec Sušnik o vseh mogočih in nemogočih stvarih, samo ne o tistem, kar bi moglo koristiti ljudstvu. Zabavljanja čez državo, Beograd in zlasti čez Srbe je bilo več ko preveč. In vse to se je godilo po službi božji, pred cerkvijo! O kaki krščanski politiki ni bilo niti mrvice. Hujskanje ljudstva, ki je že itak nepoučeno in ki živi večinoma še v starem avstrijskem duhu, v katerem so ga vzgajali politikujoči duhovniki, je presedalo marsikomu navzočih. Zvesti rimski sluga, ki sovraži vse, kar je srbskega, je predlagal tudi odpravo cirilice iz naših šol. Svoječasno so bili te vrste gospodje največji habsburški podrepniki, ki so gonili naše fante in može v vojno proti bratom, ki jih še danes sovražijo. Za posamezne gospode se bomo v bodoče malo bolj zanimali, kajti v naši narodni in svobodni državi ne sme biti dovoljeno, da bi gotovi gospodje zlorabljali vero in cerkev v umazane in v bistvu v protidržavne svrhe!

d Iz Metlike nam poročajo: Tako dolgotrajna zime kakor je bila zadnja, ne pomnijo stare glave. Kar smo doslej dovršili dela po vinogradih, ni bilo komaj primerno za prve dni v marcu. Če ne bomo imeli tople in lepe jeseni, ne vemo, kako bo moglo grozdje dozoreti. Travniki so ozeleneli, sadno drevje je v cvetju. Če bomo imeli solčne dni, bo narava skušala vsaj nekoliko prehiteti, kar je mraz zadržal. — Vina so še lepe zaloge po zidanicah in hramih. Cene so mu po 20 kron liter, pa še rajši več kakor manj. — Električne razsvetljave smo sicer veselili, le škoda, da nimamo namesto parne gonilne sile vodno energijo, ko je vendar blizu nas Kolpa jako pripravna za hidroelektrarno. Tako pa leži ogromni kapital v Kolpi mrtev.

d Celje. Na Ložnici pri mostu v bližini Samca so opazili ljudje na velikonočni pondeljek v potoku Ložnica se potapljaočega človeka. Na pol mrtvega so potegnili iz vode, ter ga prinesli v Zagarjevo hišo, kjer je kmalu umrl. Imena še niso dognali. Soditi je imel okoli 70 let. — Vsed tehničnih zaprek se je odložila blagoslovitev zvonov sv. Jožefa na poznejši čas. — Želimo, da se skliče v kratkem sestanek radikalov iz Celja in okolice. Na delo za edinstveno radikalno idejo!

Bog živi vse Slovane
pod streho hiše ene!

Dolinski.

d Sevnica. 23. aprila se je tragično ponesrečil tukajšnji občinski odbornik Josip Kladičnik, ko je vozil težko natovorjen voz. Spodrsnilo mu je in kolesa so šla čezenj. Umril je v strašnih mukah. Ponesrečenec je bil splošno priljubljen in spoštovan mož.

d Slovenska Bistrica. V Ošlju je umrl 21. t. m. posestnik Mihael Mostalu. Pokojnik je bil član požarne brambe v Šmartnem na Pohorju. — Kap je zadela umirovljenega višjega davčnega upravitelja Vaclava Horaka.

d Dravograd. Te dni se je dogodila na našem kolodvoru težka nesreča. Železniška lokomotiva je prišla sprevodnika Martina Menika, ga vlekla seboj ter mu odrezala desno roko, na levi pa vso prste razven palca ter je dobil ponesrečenec tudi težke notranje poškodbe. Reveža so prepeljali v slovenegraško bolnišnico.

Javno mnenje ustvarja časopisje. Množice verujejo to, kar jim sugerira časopisje. Zato podpirajmo in razširjajmo le lastno časopisje, da bo naše prepričanje tudi prepričanje javnosti.

Naval stekline v Slovenijo

Med mnogoštevilne grde in nevarne posledice svetovne vojne moramo šteti tudi silno širjenje ljudem in živalim izredno nevarne bolezni stekline (lyssa), posebno med pasjim in mačjim plemenom.

Iz daljnih krajev Azije in Rusije gre že dolga leta silen tok označene bolezni preko evropskih pokrajin in sedaj pljuska val že daj časa tudi preko naše ožje domovine. Dan za dnevom se pojavljajo mnogoštevilni slučajji posebno pasje stekline. Padle so že človeške žrtve in nešteto število psov, mačk in tudi drugih domačih živali je poginilo oziroma bilo pokončanih. In vendar se neprestano pojavljajo po raznih krajih Slovenije novi slučajji in stroški rastejo že v visoke milijonske vsote, katere mora plačevati drž. blagajna in prizadete občine, ki morajo skrbeti za zdravljenje ljudi in zatiranje bolezni. Oblastva se trudijo, da bi zajezila ta nesrečni tok, a prebivalstvo je večinoma brezbrizno in ne upošteva izdanih varnostnih naredb. In to je glavni vzrok veliki obsežnosti nevarne, nalezljive bolezni stekline. Vsa javnost naj bi sodelovala, pa bi bilo kmalu boljše. Preziranje in celo trnoglavo naspotovanje od strani lastnikov psov in splošna nebrižnost pa z vso silo pospešuje že itak veliko nesrečo, katere ne bo preje konec, dokler vsi skupno ne podvzamemo boj proti tej strašni kugi.

Vsi, prav vsi — od vsakega posameznika, od župansteve in varnostnih organov ter veterinarjev do političnih in sodnih oblasti, bi morali storiti svojo dolžnost, pa bi se kmalu pokazale dobre posledice. Prazno zabavljanje pa ne bode nič pomagalo, ker steklina ni bolezen, ki nastane sama od sebe, ampak je kuga, katere strup se širi izključno le po ugrizu steklih živali. Zato bi se dala ta bolezen hitro zatreti, ako bi se povsod in vestno izpolnjevale izdane veterinarske odredbe glede zapore (kontumaca) psov in mačk. Pozor tedaj na brezbrizneže, ki povzročajo nevarnost za človeško in živalsko zdravje in življenje. — Vet. nadzornik H. Turk.

Gospodarstvo.

g Boj rjavemu hrošču! Letos je zopet takozvano hroščevo leto. Zato je razposlal oddelek za kmetijstvo v Ljubljani glavarstvom okrožnico, v kateri naroča županstvom, naj ukrenejo vse potrebno za pokončevanje hroščev. Obenem je ukazal nekaterim okrajnim glavarstvom denarne prispevke od 500 do 2000 Din, ki naj se porabijo kot nagrada šolski mladini za nabiranje hroščev. Tudi šolska vodstva dobe navodila in odredbe, po katerih naj sodeluje pri pokončevanju hrošča učiteljstvo s šolsko mladino. Pokončevanje rjavega hrošča je v korist javnega blaga.

g Uradne ure pri glavni carinarici I. reda v Ljubljani trajajo od 1. maja naprej ob delavnikih razven sobot od 8.—12. in od 15.—16., ob sobotah pa od 8.—12. in od 15.—17.

g Nova gospodarska lista. V Beogradu je pričel izhajati gospodarski list »Borza«, te dni pa prične izhajati tudi v Beogradu gospodarski list »Lloyd«.

g Pridelek hmelja v Sloveniji je znašal lani po cenitvi 6000 meterskih stotov.

g Licenciranje bikov plemenjakov. V smislu zakona o povzdigi govedoreje naj vsi živinorejci v mestnem okolišu ljubljanskem svoje bika, ki jih nameravajo uporabljati za plemenitev tujih krav in telic, pismeno ali ustmeno naznanijo mestnemu magistratu (gospodarski urad) do 6. maja t. l. Primerna naznanila morajo vsebovati ime, priimek in bivališče bikovega posestnika, popis in pasmo naznanjenega bika ter napoved, je li bil bik že licenciran (datum in številka dopustnice). Vse te mestnemu magistratu naznanjene bika bo pregledala posebna licencovalna komisija, ki bo posestnikom najboljših pripoznanih bikov razdelila primerne nagrade. Čas in kraj licenciranja, kakor tudi pogoji, pod katerimi se razdele omenjene nagrade, se naznanijo naknadno.

g Informacijski oddelek v trgovinskem ministru bodo osnovali. Ta urad bo zbiral podatke o gospodarskih razmerah v inozemstvu s posebnim ozidrom na naše potrebe. Tozadevni podatki bodo na razpolago našim gospodarskim krogom.

g Uporaba soli v naši državi. Naša država potrebuje na leto 12.000 vagonov soli, producira pa je samo 9400 vagonov in sicer 7000 v Tuzli in po 1200 v dveh morskimi solnicah, ostalo pa mora uvažati. Da ne bo treba uvažati soli, bo uprava državnih monopolov napravila nove solnice pri Ulčinju na črnogorski obali.

g Francoska agencija na Sušaku. Francoska vlada ustanovi na Sušaku konzularno agencijo.

g Pridelek vina v naši državi je znašal lani okoli 5.115.000 hl. Polovico pridełka se računa za domačo uporabo, drugo polovico pa bi mogli iz-

voziti, kar bi dalo naši državi poldrugo milijardo dinarjev.

g Sredstvo proti slinjevki. Berlinskemu profesorju Dahmenu se je posrečilo odkriti in umetno gojiti čiste kulture bacila, ki povzročata slinjevko in parkljevko.

g Dohodki avstrijskih železnic iz tranzitnega prometa so znašali lani 208.914,5 milijonov zlatih kron, ki pomenijo aktivno postavko v avstrijski plačilni bilanci.

g Grška zunanja trgovina. Grški uvoz je znašal lani 490,4 milijarde 903 milijone drahem, izvoz pa 2 milijardi 113 milijonov drahem. Deficita je bilo torej 2 milijardi 790 milijonov napram 267 milijonom drahem v l. 1922.

Zanimivosti.

„Samorešilec“ v rudnikih.

Ameriški rudniški urad je odobril nov tip varnostne priprave, ki naj služi kot rešilno sredstvo za osebe, zasačene po n zgodbi v rudnikih ali v drugem ozračju, ki vsebujejo ogljikov samokis. Ta aparat nosi ime »samorešilec« in ga izdeluje Mine Safety Appliance Co. v Pittsburghu.

Samorešilec obstoja iz torbice take velikosti, da jo rudar lahko spravlja v svoj žep. K torbici je pričvrščen ustnik, napolnjen z zrni takih kemičnih snovi, ki povzročajo, da se ogljikov samokis v zraku spoji ob običajni temperaturi s kisikom, ustvarjajoč tako neškodljivi ogljikov dvokis. Te kemične snovi so: calcium chloride in hoolamite (zmes bakrokisa in manganovega dvokisa). Samorešilec in ščipalo za nos sta zložena v hermetično zaprti medeni škatli, da se ne pokvari, dokler se ne rabita. Vsa priprava skupaj tehtata 1 funt 5 unč. Majhni obseg omogoča, da jo rudar lahko nosi v žepu ali visečo ob pasu; v to zadnje svrhu je škatlja opremljena s kovinasto zaponko.

Ti samorešilci bodo omogočali rudarju, zlasti premojarju, da ubegne iz atmosfere, napolnjene z ogljikovim samokisom vsled ognja ali eksplozije. Služili bodo tudi v varnost za delavce v onih industrijah na površini, kjer se ta strupeni plin utegne razviti, kot blizu plavčev in pri obdelovanju kovin, kakor tudi v kemičnih industrijah.

Rudniški urad je odobril to novo pripravo le v svrhu samorešitve iz ogljikovega samokisa. Ne priporoča pa, da se »samorešilec« rabi v nadomestilo plinovitih mask, opremljenimi z veliko torbo in namenjenimi za varnost oseb, ki se prostovoljno podajo v zastrupljeno ozračje v svrhu rešitve drugih. Odobrenje aparata velja le za rabo s strani poedinih rudarjev, nahajajočih se za časa nezdode pod zemljo in katerim nova lahka priprava naj omogoča, da se sami rešijo vkljub strupenim plinom.

Zakonska ločitev katoliškega duhovnika.

Te dni se je zgodilo v Parizu sledeče: V predso sodne dvorane, kjer se shajajo zakoni, ki se hočejo ločiti, je stopil tudi neki katoliški duhovnik. Vsi prisotni so se začudili. Njihovo začudenje pa je bilo še večje, ko je sodnik poklical po imenu oba zakonca. Duhovnik je galantno povzdil neki mladi gospej roko in oba sta vstopila v sodno dvorano. Sodnik ju je opozoril, da običajno ne prihajajo v podobnih zadevah priče v dvorano. Nato je gospa odgovorila: Gospod ni prič, ampak moj mož! Pripovedovala je, kako se je med vojno seznanila z njim. Bil je vojak in nič ga ni izdajalo, da bi bil duhovnik. Prosil je za njeno roko, kar mu je ustregla in kar je potrdila njena rodbina. Zakon je bil srečen, dokler ji ni neka prijateljica povedala, da je videla njenega moža brati mašo v cerkvi. Prihodnje nedeljo je šla sama v cerkev in se je prepričala o resničnosti. Videla je svojega moža v mašnih oblačilih, ko je stopil k oltarju in bral mašo. Po maši je šla k njemu v zakristijo in on je priznal vse. Duhovnik je sodniku izjavil, da ni hotel svoji ženi povedati resnice, ker se je bal ločitve. Sodnik je svetloval, naj ali zapusti duhovniški stan, ali pa svojo ženo, toda gospa je zahtevala ločitev in sodnik se ni hotel več vmešavati v to zares prezanimivo zadevo.

Kako naj prihranimo na otroških čevljih.

Otroci morajo po svoji naravi poskakovati in si s skakanjem, brcanjem in suvanjem in s prirodno malomarnostjo trgajo čevlje — na obup mamice in jezo očeta, ki morajo neprestano trošiti za nakup novih in popravilanje starih čevljev.

Imamo načinov, da se čevlji ohranijo dalje časa, ako se polaga več pažnje pri kupovanju. Prvi pogoj je, da se otroški čevlji kupijo tako, da dobro pristojajo in da so celo nekoliko daljši, tako da dopuščajo rast in razvoj noge, ki prav gotovo nastane za dva ali tri mesece. Taki čevlji so bolj komodni, bolj izgledajo in dalje trajajo. Čevlji iz dobrega usnja se bolje izplačajo kot čevlji iz slabšega; dostikrat trajajo dalje, kot nekoliko parov čevljev slabše kvalitete in dajo se popraviti z novimi podplati tri in celo štirikrat. Male razpoke se lahko pokrpajo doma. Zebliji iz medu na petah povzročujejo pri hoji manj ropota kot železni. Gumijeve pete preprečujejo stresanje pri hoji in so udobne ter pri nekaterih osebah dalje trajajo kot usnjate. Nikar pa ne dovolite, da hodijo otroci okoli s ponošenimi petami; to pokvari vso obliko čevlja za vedno.

Ako otrok nosi dva para čevljev, ki ju zamenjava vsak dan, bosta oba para dalje trajala. Težko je napatiti otroka, da bi skrbno pazil na čevlje, zlasti pa, da jih drži suhe. Zato je dobro poučiti otroka, da vidi sam, zakaj in kako mokrta kvari čevlje, da postanejo grdi in obnošeni, kako pri tem vrvice segnjije in razpade, tako da postane čevljev neporaben in nepopravljiv. Ako se otrok o tem prepriča, bo morda polagal več pažnje na svoje čevlje. Ako se čevlji zmoočijo, tedaj naj zna, da se morajo počasi in skrbno osušiti, ker mokrno usnje se jako lahko ožge in ako se prehitro posuši, postane raskavo, trdo in lahko počni. Umestno je nataktniti mokre čevlje na kopito, ko se suše, ali pa natrpati vanje polno papirja.

Raba primerne olja ali masti silno poveča trajnost usnja pri čevljih, ker postane bolj odporna proti vodi. Najboljša sredstva v to svrhu so mast od parkljev, ribje in ricinovo olje, loj, volnena maža ali kombinacije istih. Vazelin in mineralna olja so tudi dobra, alj boljše, ako so pomešana s kakim živalskim oljem ali mastjo. Ricinovo olje je morda najboljši za čevlje, ki naj se osnažijo. Svetli čevlji postanejo bolj temni, ako se namažejo z oljem ali mastjo.

Poročna praznoverja.

Na svetu je še mnogo praznoverja zlasti pri važnejših življenjskih fazah: ob rojstvu, ženitbi, smrti. Posebno pisano praznoverje poznamo pri sklepanju zakona.

Na Angleškem pomeni za nevesto nesrečo, če pred poroko prebira v molitveniku molitve, ki so predpisane pri poroki. Poročna obleka ne sme imeti nobenih zaponk, vsa mora biti dobro sešita, drugače pride nesreča. Tudi zelena barva pri poročnih oblekah pomeni pretečo nesrečo in vsled tega so pri poroki celo smaragdi nedopustni. Na Angleškem je najmanj porok v maju, ker jim je ta mesec najnesrečnejši in najkočljivejši. Na Škotskem se najraje poročajo 31. decembra.

V severni Angleški kuharice pri vstopu novoporočenega polivajo prag hiše s krompom, »da jima tudi v bodoče hiša ostane gorka! Kadar pa gresta na ženitovanjsko potovanje, zalučajo za njima stare copate, kar naj pomeni srečo.

Ne navadno močna ljubezen. Javnost v Varšavi je pretresel te dni neobičajen slučaj silne ljubezni dveh bratov do neke žene. Neki vdovljen veleposestnik v Poznaniu je namestil za odgojiteljico svojih otrok neko zelo krasno mlado učiteljico, v katero pa se je kmalu smrtno zaljubil. V to lepoticu pa se je zaljubil tudi njegov brat in ker se niti eden ne drugi ni hotel odreči v življenju svojim občutkom za krasno učiteljico, sta se sporazumela za ameriški dvoboj. Eden bratov je potegnil črno kroglo in se je prisrčno oprstil od brata; nato pa je odšel, da si vzame življenje. Srečnejšega brata je nato začela mučiti vest in zato je pohitel za bratom, da prepreči izvršitev njegove namere. Naletel je nanj na železniških tračnicah ravno v trenutku, ko je drvel po progl ekscpresni vlak. Med bratoma je nastalo ruvanje, ker se je vsak hotel žrtvovati za drugega, toda nobeden ni hotel te žrtve sprejeti. Medtem je pridrel ekspres in je raztrgal oba brata. Ko so pridreli njuni razmesarjeni trupli domov, se je učiteljica, ki je bila povod te nesreče, tako ustrašila, da je dobila silen živčni napad in jo najbrž ne bodo mogli ozdraviti.

Lastnik: Konzorcij »Rad. Glasnika«.

Urednik: Ivan Podržaj.

Odg. urednik: Ivo Kisevec.

Tiska »Zvezna tiskarna«.

E. M. Laumann — Raoul Bigot:

Skrivnostna snov.

(Roman.)

(Nadaljevanje.)

Avto je dirkal v noč, dospel na zunanje boulevarde, ki obdajajo Pariz, šel iz mesta skozi Maillotska vrata, zavil na levo in vozil skozi gozd; ustavil se je šele izven mesteca Suresnes poleg mogočne limuzine, ki ga je menda že čakala.

V resnici sta dva človeka izstopila iz limuzine, odprla vrata voza, ki je bil pripeljal Germaino, jo prišla in jo prenesla v mogočni voz; eden obeh možakov se je usedel poleg nje, drugi je splezal na šoferski sedež in oba voza sta se oddaljila v nasprotnih smereh.

Med tem časom sta imela Escander in Le Sauter dolg pogovor. Časnikar je povedal svojemu glavnemu uredniku vsa dejstva, ki so podpirala njegovo sumnjo, in oba možaka sta sklenila, bodisi da povzročita nov dogodek ali pa prisilita neznanca h kakemu izjavi, da izide naslednji dan sledeča notica v listu:

Zelo važno!

Vsakdo, ki bi mogel dati kako vest o nekem Jacquesu Lambertu, kemiku, ki je zapustil Pariz pred kakimi dvema leti, je naprošen, da se javi v uredništvu.

Ta notica je izšla naslednji dan.

Ko je ob enajstih prišel Escander k »Monde«-u, so mu dali njegovo pošto. Med njo se je nahajal pisemski ovitek, ki ga je nekdo prinesel in ni bil poslan po pošti. Vseboval je sledečo izjavo brez podpisa:

— Nevarno bi bilo za gospoda Escandra, ali za one, ki jih ljubi, da se še nadalje zanjima za Jacquesa Lamberta.

Mladi možak je skočil k Le Sauterju in mu pokazal to čudno grožnjo.

— Pa smo menda res pravo pogodili, je dejal Le Sauter.

— Gotovo da, mu je odvrnil Escander, zasledili smo divjačino, lov se pričinja.

Komaj je spregovoril te besede, ko je sluga javil, da nekdo želi govoriti z Escandrom. Bila je gospa Laurière.

Escander je stopil dol in pogled na ubogo ženo ga je preplašil. Komaj da je bila počesana, oči so ji bile rdeče od joka in vsa tresoč se je hitela mlademu možu nasproti. Edina beseda, ki jo je izpregovorila, mu je povedala vse:

— Germaine?

— Gospa, kaj pa se je zgodilo?

— Včeraj zvečer je odšla in — ni se vrnila.

Uboga žena je začela ihteti, Escander je postal strahovito blede. Opotekel se je in moral se je nasloniti na zid. Toda taka slabost je pri njem le kratko trajala, takoj se je obvladal, ponudil stari gospe stol in jo spraševal. Naši čitatelji vedo, kaj je doznal: Germaine, ki jo je poklical Escander, je odšla ob pol devetih in se ni vrnila.

Časnikar se je spet umiril, potolažil in pomiril je ubogo mater in jo poslal domov malo manj razburjeno. Bilá je eden onih slabotnih značajev, na katere je lahko uplivati.

Nato se je Escander vrnil k Le Sauterju.

Ko je ta zapazil zmedeni obraz svojega sotrudnika, je vznemirjen vprašal:

— Kaj vam je?

— Ugrabili so gospodično Laurière.

— Ugrabili?

— Da, in pisci pisma, ki sem ga dobil danes zjutraj so jo morali odvesti kot jamstvo.

— To je nemogoče!

— To je čisto gotovo... Razumite dobro, gospod šef... To dekle je moje življenje in

jaz jo ljubim... Ona mi je vse... In tako jaz ne obstojam več.

Solze so tekle čez energični Escandrov obraz. Ta človek, ki je s smehom na ustnicah tolikokrat gledal smrti v oči, ki je kot časniški poročevalec živel v mestih, v katerih je divjala kuga, ta človek je jokal kot otrok.

— Escander, pogum!

Ubogi dečko se je dvignil, kot bi ga bil udaril z bičem.

— Javili bomo zadevo ministru za notranje zadeve, in še pred večerom bomo vedeli, kje je gospodična Laurière.

— Ne, ne! Ne storite ničesar. Kdo ve, v kakšne roke je padla? Kdo ve, ali ne bi bil najmanjši korak nevaren za njeno življenje? Pustite mene, da jo poiščem; dajte mi denarja, mnogo, mnogo denarja... kajti brez denarja človek ne more ničesar. In če bi moral prebrskati ves svet, našel jo bom!

Zadnje besede je zakričal s takim prepričanjem, da se mu je Le Sauter čudil.

— Dam vam prosto roko in dobite kredit enega milijona.

Escander, čigar ustnice so se tresle, je zajekljaj »hvala« in znova so mu tekle solze.

Tedaj pa se je Le Sauter dvignil. Stisnil je Escandra na svoje prsi in oba moža, ki sta se ljubila in cenila, sta se držala dolgo objeta.

Escander na delu.

Escandru se je takoj vrnila njegova stara odločnost. Hitro je poiskal drugega sotrudnika »Monde«-a, Francisca Vardeanja, pretkanega in hudomušnega fanta, ki ga je že bil večkrat uporabil. Bil je spreten, a imel je eno napako: igral je gosli in porabljal mnogo notnega papirja za pisanje operete, ki bo po njegovem mnenju postala znamenita. Ves čas, ki mu ga ni vzelo časnikarstvo, je posvetil tej opereti. Toda Escander je bil tako udean, da bi bil zanj vrigel v ogenj to kompozicijo.

— Verdeau, mu je dejal, šli boste v hotel Splendit in poizvedovali, če se že radža Tocra-Dasi-Pal nahaja v njem in predvsem, je-li se je kdo od njegovega spremstva oddaljil. Opravite naglo in vrnite se. Jaz grem v ministrstvo notranjih del.

Escander si je naglo sestavil svoj načrt. Sklenil je uspavati sumnjo radže in delovati tajno. Odločil se je tudi dati v časopis notico sledeče vsebine: »Gospodična Germaine Laurière se prosi, da se javi svoji vznemirjeni materi.«

Ta notica bi čisto enostavno povedala, da dekla, ki je odšlo iz Pariza, ničesar ne piše svoji materi. Če bo Tocra-Dasi-Pal to čital, bo mnenja, da je vse prevaral.

Pri ministru za notranje zadeve je Escander dosegel, da so mu dali na razpolago deset najboljših policijskih agentov. Izbral si je same motorne kolesarje, jih poklical na sestanek v uredništvu in jim zabíčal, da ne smejo nikomur črhiniti besedice o tem, kar bodo imeli storiti.

Na to je Escander šel v uredništvu, kjer ga je že čakal Verdeau.

— Torej?

— Tocra je še vedno v hotelu Splendit; njegov osebni tajnik je odpotoval v Cherbourg, da pripravi yachto svojega gospodarja, ki se hoče v dveh dneh vrniti v Indijo.

Escander je vzel vozni red v roke.

— Poglejmo... Pariz — Cherbourg... brzovlak... odhaja v tričetrt ure.

V skoku je bil pokonci, nataknil osuplemu Verdeauju klobuk, ga je prijel za roke in vrigel v časniški avto, skočil za njim in zaklical šoferju: kolodvor Kontparnasse v dveh setih minutah.

Voz je odhitel.

— Sedaj pa poslušajte, je dejal Escander... Ko pridete v Cherbourg, greste naravnost v pristan in si daste pokazati Tocrovo yachto. Za vsako ceno greste nanjo, jo pregledate od dna do vrha jamborov. Če je Germaine na krovu, mi brzojavite brezžično, če je ni, se nemudoma vrnete. Ali ste razumeli?

Verdeau ni odgovoril, samo debelo je gledal Escandra.

— Imate samokres?

— Imam nož, je dejal Verdeau.

— Tu imate mojega; in tukaj je tri tisoč frankov, vlak odide v desetih minutah, kupite listek. Na skorajšno svidenje!

Avto se je vstavil pred kolodvorom, Escander je porinil Verdeauja ven.

— Toda počakajte vsaj, da si kupim milo.

— Ali se vam meša? je zakričal Escander, potem pa je dejal šoferju: V uredništvu, pa naglo.

— In avto je oddirkal.

Verdeau je dvignil roke v nebo, toda dolžnost in prijateljstvo do Escandra sta ga silila, da je kupil vozni listek, se vsedel v vlak in guban od vlakovega ritma je začel polglasno taktirati prve note svoje opere:

— Sol, sol, fa, do, re, re, mi...

Dmon godbe ga je ves prevzel, vzel je iz svojega žepa papir za note in začel ččkati. Kilometri in muzikalni znaki so tekli naprej...

Ko se je Escander vrnil v uredništvu, ga je že čakalo deset policijskih agentov.

Escander jih je zbral okoli sebe:

— Gospodje, vsak izmed vas se bo podal v département, katerega mu označim. Vaše delo obstoji v tem, da greste od mesta do mesta, od vasi do vasi. Kjer boste čuli, da se nahaja eden ali več Indijcev, boste tajno, a natančno poizvedeli vse, kar se jih tiče in mi to takoj javili. Vsi javni brezžični telegrafski aparati vam bodo na razpolago. Prvi départementi, ki jih imate pregledati, so ob morškem obrežju od Boulogna do Saint-Nazaira. Teden dni imate na razpolago. Časopisna blagajna bo vsakemu izmed vas izplačala tisoč frankov, o denarju boste morali položiti račun. V dveh urah morate že biti iz Pariza, bodisi na vaših strojih, bodisi z vlakom. Na svidenje gospodje!

Escander je bil sledečih misli: Ako je Tocra-Dasi-Pal dal udrabiti Germaino, se bo poslužil svoje yachte, da odvede žrtev, ki jo bo dal brezdvomno privedi na točko obrežja, kamor jo bo prišel iskat čolin, da jo spravi na krov yachte.

Escander sam se ni prikazal.

Ko je bila tako mreža dobro nastavljena, je dal nadzorovati Tocro-Dasi-Pala, toda kmalu je spoznal, da to nadzorstvo ne prinese ničesar zanimivega. Radža se je brigal samo za svoj odhod in je sprejemal zadnje prijateljske obiske onih, s katerimi je bil v zvezi. Sicer pa, kako bi bil mogel skrivati poleg sebe mlado Francozinjo, ne da bi ji prišli na sled?

Ubogi dečko je šel obiskat Germainino mater in tu v njenem prikupnem in mirnem stanovanju, kjer se mu je zdelo, da je dekle še vedno prisotno, si je olajšal srce in je zapal stari materi v solzah vso boleost in ves brezup, ki sta se ga polastila.

Naslednji dan proti enajsti uri je videl Escander vstopiti v svoj urad bitje, ki ga ni bilo mogoče spoznati.

(Dalje prihodnjic.)

Pisarniška moč,

dosedaj na vodilnem mestu, zmožna vseh pisarniških del, knjigovodstva, korespondence itd., slovenščine, nemščine z večletno prakso želi premeniti mesto. Cenj. ponudbe na upravo lista pod »Takojšnji nastop«.

Zbirka opernih in operetnih tekstov.

Izšli so sledeči zvezki:

- St. 1. Tajnost.
- " 2. Jenufa.
- " 3. Sevilski brivec.
- " 4. Gorenjski slavček.
- " 5. Mefistofeles.
- " 6. Prodana nevesta.
- " 7. Nižava.
- " 8. Vrag in Katra.
- " 9. Carostrelec.
- " 10. Janko in Metka.
- " 11. Zapečaterci.
- " 12. Tosca.
- " 13. Aida.
- " 14. Gosposvetski sen.
- " 15. Notredamski zvonar.

Izdala in založila

„Zvezna tiskarna in knjigarna“

v Ljubljani, Wolfova ul. 1.

Vsak zvezek stane 4 Din.

Za mladino!

Na novo izšla knjižica:

Ruska pravljica

O Ivan-careviču, žar-ptici in sivem volku. Knjiga z 10 slikami v trobarvnem tisku v prav razkošni opremi. Cena Din 15.—

Moj zverinjak

knjiga s 45 slikami in k tem spadajočim besedilom, za pouk in kratak čas Din 6.—

Moji ljubčki

živalske slike za naše malčke na trdem močno vezanem kartonu Din 15.—

Ivan Albrecht:

Zelena livada

Zbirka izvirnih pesmic, mičnih povestic in pravljic iz domačih in tujih krajev. Obsega 64 strani. Najprimernejše darilo za našo nežno mladino. Cena lično vezani knjižici Din 15.—

Vse se dobi v

Zvezni knjigarni
v Ljubljani, Marijin trg 8

Brzo - brzo

na vlak v Celje v veletrgovino
R. Stermecki, kjer kupite letos

sukno

za moške in volneno za ženske obleke, parhent, belo, pisano in rujavo platno, kakor tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah. V lastnem interesu se vsakemu priporoča, da enkrat poskusi kupiti v veletrgovini

R. STERMECKI, CELJE.

Trgovci engros-cene.

Najcenejše nove in rabljene

pisalne stroje

v specialni mehanični delavnici za popravo pisalnih računskih, razmnoževalnih in kopirnih strojev.

Ludvik Baraga, Ljubljana,
Šelenburgova ulica 6./1.

Barvne trakove, karbon-indigo papir ter vse druge potrebščine. Pisarniška oprema vedno v zalogi.

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj.

Stoewer Record

Vrhunec finomehanike.

Zastopstvo: Lud. Baraga Ljubljana,
Šelenburgova ulica štev. 6/1.

Jadranska Banka d. d. Beograd

Centrala (začasno) Ljubljana.

Delniška glavica: Din 60,000.000.— Rezerva Din 32,515.000.—

Podružnice:

Beograd
Bled
Cavtat
Celje
Dubrovnik
Ercegnovi

Jelsa
Jesenice
Korčula
Kotor
Kranj
Ljubljana
Maribor

Metković
Prevalje
Sarajevo
Split
Sibenik
Zagreb

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Amerikanski oddelek. = Potniški urad.

INOZEMSKA ZASTOPSTVA: ITALIJA: Banca Adriatica, Trst, Opatija, Zadar.
AVSTRIJA: Adriatische Bank, Dunaj. JUZNA AMERIKA: BANCO YUGOSLAVO
DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

AFILACIJA: FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.

Banka ima prvovrstne zveze v vseh glavnih mestih
sveta in se peča z vsemi bančnimi posli.

Zvezna tiskarna in knjigarna

Wolfova ul. 1 v Ljubljani Marijin trg 8

izdeluje vsakovrstne tiskovine, knjige, brošure, poslovne knjige, bloke, note, tabele, vstopnice, razglednice, naročilne knjižice, lično, hitro in po konkurenčnih cenah

Moderna knjigoveznica.

Skladište in zastupstvo strojev za pisanje

„UNDERWOOD“ nadalje karbo - papir, vrpce za sve sustave. Mali ručni „UNDERWOOD“ u kovčegu, praktičan za putovanje

„Underwood“, Zagreb, Mesnička ul 1